

M. N. MUSEUM KÖNYVTÁRA
Hírlap-Könyvtár
Növendéknapló
július 7.
1901. évi. 7. sz.

77. szám.

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

<p>Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben. Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen. Előfizetési ár: egész évre kor. 6.— Kéziratokat nem küldünk vissza.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatalai BUDAPEST, Szentkirályi-utca 28b. sz. 3. (SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)</p>	<p>A hirdetések árszabálya: A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő. Egyéb hirdetéseknek: egész oldal ... kor. 32.— negyed oldal ... kor. 8 fél oldal ... » 16.— nyolcad oldal » 4 A 60 fillér költséget a hirdető fizeti. A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.</p>
--	---	--

Az iskolai munka és pihenés.

M. A. Tanügyi Tanács!

Az iskolai egészségügy komolyabb méltánylása óta oly vívmányok honosultak meg a tudományok esarmokáiban, a melyek a serdülő nemzedék testi és szellemi fejlődésére egyaránt igen áldásos befolyást gyakorolnak.

Üzletszerűbb lón az iskolák építése. Előnyösebb szerkezetet nyertek a padok. Tökéletesebbek lettek a taneszközök. Fürdők létesültek az iskolák falai között. Szüneti gyermektelpek léptek életbe. A tanulók egészsége minden irányban különös gondoskodás tárgyát képezi.

Az egészségügy melegebb fölkarolásának irányító szerepének tulajdonítható az az újabb törekvés is, melyvel a tanfériak kellő összhangot ügykeznek létesíteni az iskolai munka és pihenés között.

A tanítási idő beosztása a legutóbbi évtizedekig túlyomó részben a százados hagyományok, az öröklött szokások, sőt nem ritkán a véletlen alapján nyugodott.

Egészségügyi szempontok e téren alig érvényesültek.

Igaz, hogy a szülők többségének foglalkozása, a helyi viszonyok, a társadalmi életben divó szokások, valamint a hosszas tapasztalatok figyelmet érdemlő tényezők gyanánt szerepelhetnek a tanítási idő beosztásánál.

A legnyomósabb indokok mindazáltal, a melyeket a tanítási idő megállapításánál szem elől téveszteni nem szabad: egyrészt a gyermekek egészsége, másrészt a tanítás sikere.

A gyermekek egészségének megóvása, erősítése nagy nemzeti érdek, a mely mellett a látszólagos hasznosság, a helyi viszonyokhoz való alkalmazkodás tekinteteinek háttérbe kell szorulniuk.

A tanítás eredménye szintén igen fontos feladat. Szerencsés megoldását a szokások és hagyományok kegyeletes föntartása miatt kockára tenni, alig lenne helyeselhető eljárás.

Énmélfogva szorgosan el kell távolítani minden akadályt, a mely e célok elérését megghiúsíthatná. Nem szabad elzárkózni oly intézkedések elől, a melyek a kettős érdek biztos védelmére szolgálnak.

Ezen intézkedések között a munka és pihenés

céllirányos beosztása igen előkelő helyet foglal el és különös figyelmet érdemel.

***

Külföldön a tanítási időnek szabályozása körül már évtizedek óta szerepelnek egészségügyi szempontok.

Érvényesítésüket azoknak a megdöbbentő jelenségeknek kell tulajdonítani, a melyeket az orvosok és tanfériak a tanuló ifjúság egészségi állapota körül tapasztaltak.

Észrevették, hogy a tanulók soraiban nagy mértékben terjed az idegesség, gyakori a vérszegénység és meglepő azoknak a száma, a kik emésztési zavarakban szenvednek.

Vizsgálódásaik e legkevésbé sem örvendetes eredményei megfelelő óvintézkedéseket sürgettek.

Az érintett tünetek okait a tanulók túlságos elfoglaltságában és a tanítási idő üzletszerűen beosztásában keresvén, kísérleteket tettek az ügynevezeti «hőségi szünetek» meghonosításával.

A hőségi szünetek lényege abban áll, hogy a melegebb nyári hónapokon keresztül a *délutáni*, sőt részben a délelőtti tanítás is elmarad, ha a hőmérő bizonyos magasságig emelkedik.

Ez intézkedés által elérhetni reményelték azt, hogy megkímélik a tanuló ifjúságot a szellemi foglalkozástól oly időben, midőn az a fejlődésben levo szervezetre a leghátrányosabb befolyást gyakorolhatja.

A hőségi szünetek eredete mintegy három évtizedre vezethető vissza.

Az első e nemű rendelet 1870. évi december 28-án Württembergben lón kibocsátva. Az utasítás 34. §-a értelmében szünetel a délutáni tanítás, ha a hőmérő délelőtt 9—10 óra között, árnyékban, 20° R. mutat.

Hasonló intézkedést tartalmaz az a szászországi rendelet, a mely 1873. évi április 3-án látott napvilágot.

Lipese város még egy lépéssel tovább ment. Hozzátette, hogy az említett hőmérsék esetén már délelőtt 11 órától kezdve szüneteljen a tanítás.

Bajorország 1875. évi február 7-én kelt rendeletével intézkedett e tárgyban.

A tanítás beszüntetésének feltételei e rendelet szerint ugyanazok, mint Szászországban. Ha a hőmérő 20° R. emelkedik délelőtt, az iskola munkája délután felfüggeszthető. Megjegyzi azonban a rendelet, hogy a tanítóság az ily módon elveszített időt

hűvösebb napokon a tanításnak egy órával történő meghosszabbítása által pótolni ügyelnek.

A porosz királyságban már a 80-as években voltak divatban a hőségi szünetek. Újabbán az 1892. évi aug. 24-en 2380. sz. alatt kibocsátott rendelet által lőnek szabályozva.

A rendelet, a melyet a német birodalom csakis összes államai elfogadtak, a következő főbb intézkedéseket foglalja magában.

1. Ha a száz részre osztott hőmérő délelőtt 10 órakor 25 fokra emelkedett az árnyékban, a tanítás legfeljebb 4 órára terjedhet. Nem szabad tovább megengedni, hogy a gyermekek ily hőségben kétszer menjenek iskolába.

2. Alacsonyabb hőmérsék mellett is megrövidíthető a tanítás, ha a tanterem szűk, nem elég magas és túl van zsúfolva.

3. Melegebb napokon, ha tartatnak is tanítás, a délutáni megjelenés adól fel kell menteni azokat a gyermekeket, a kik távolabb laknak az iskolától és az út, a melyet meg kell tenniök, nem elég árnyékos.

4. Ha van az iskolának árnyékos játéktere, a gyermekek a felfüggesztett délutáni tanítás idejét játékkal tölthetik.

A porosz-sziléziai rendelet, a mely 1888-dik évi április 14-en lőn kibocsátva, némileg eltér az említettétől.

Hangsúlyozza ugyan, hogy a tanítást nagy hőség idején meg kell rövidíteni, de hogy mikor történjen az, annak meghatározását a tanítók belátására, szabad rendelkezésére bizza.

«Az iskolában kifejlődő hőséget — így szól a rendelet — lényegesen befolyásolja az iskola fekvése, a tanterem nagysága és szellőztetése, valamint a tanulók száma. Ennélfogva a tanítás felfüggesztésére nézve általános érvényű szabályokat megállapítani nem lehet. Azértis a tanítók körültekintése és lelkiismeretes meggyőződése határozzon a körülmények által néhan megkivánt intézkedések felől.»

A hőségi szünetek még az éjszakai fekvésű, hűvösebb éghajlatú tartományokban is megtalálhatók.

Bremában szünetel a délutáni tanítás, ha d. e. 10^{1/2} órakor 20° R. meleg van. Lübeck városa 25° R. mellett enged meg a délutáni tanítás felfüggesztését.

Érdekes intézkedésekkel találkozunk e tekintetben Ausztriában.

Midőn a hőségi szünetek intézménye a külföldön mindinkább terjedni kezdett, az ausztriai tanügyi kormány még nem méltatta figyelmére, sőt 1873. évi jun. 9-en 4816. sz. a. egy rendeletet bocsátott ki, a melyben *megtiltotta* a délelőtti tanítás meghosszabbítását oly esetben, hogy a délutáni egészen vagy részben elmaradhasson.

A tantermiak azonban folyton hangoztatták, hogy a külföldi példája utánzásra méltó. Buzgólkodásuk nem maradt eredmény nélkül.

Az oktatásügyi minisztérium 1886. évi május 29-én 10253. sz. a. kibocsátott egy rendeletet, a mely jun. 15-től kezdve a tanév végéig *teljesen* megszüntette a délutáni tanítást.

E rendelet azonban 1887. évi február 28-án 21644. sz. a. akként lőn módosítva, hogy a délutáni tanítás június 1-től kezdve a tanév végéig *csak* oly napokon szünetelhet teljesen, a melyeken a hőmérsék d. e. 10 órakor, árnyékban, 18° R. emelkedett. Ha e hőmérsék csak a déli vagy a délutáni első órákban következik be, akkor a délutáni tanítás az első leckeóra után beszüntethető.

A hőségi szüneteket szabályozó ezen rendeletek

jogosultságát nem nehéz átlátni. Igen nyomósak azok az egészségügyi és paedagogiai okok, a melyek a tanításnak a forró nyári napok délutánjain történő felfüggesztése mellett harcolniuk.

Az orvosi tudomány határozottan állítja, hogy a komolyabb szellemi foglalkozás közvetlenül étkezés után a testre és lélekre egyaránt hátrányos befolyást gyakorol.

A déli étkezést körülbelül egy órai pihenésnek kell követnie. E nyugalom elmulasztása emésztési zavarokat okozhat. A kellő pihenés hiányából vérzegénység és idegesség származhatik.

Igen erélyesen szól a délutáni tanítás ellen az iskolai egészségügy egyik legnagyobb tekintélye, Baginsky.

«Egy sereg gyermeket — ügymond — délután, hosszabb időn át együtt tartani oly tanteremben, a melynek hőmérséke 20° R. emelkedett, valóságos kegyetlenség.»

Maga a természet is bizonyítja, hogy étkezés után úgy a testnek, mint a léleknek nyugalomra van szüksége.

Ki az, a ki étkezés után ugyanazon rugékonysággal, ugyanazon figyelemmel és érdeklődéssel, ugyanazon kitartással és sikerrel képes szellemileg foglalkozni, mint étkezés előtt?!

Az iskola munkásai általán tapasztalják, hogy a mely megerőltetésbe kerül a délutáni tanítás, épp oly sikertelen.

A gyermekek figyelme délután, különösen melegebb napokon, rövid idő alatt elernyed, érdeklődése csökken, fölfogási képessége lassabban működik. A figyelmetlenség és érdeklődéshány folytán nyugtalanabbak is a tanulók délután. Ennélfogva a figyelem föntartása sokkal több fáradságot okoz, hasonlíthatatlanul nagyobb nehézségekbe ütközik, mint délelőtt.

Mindezen körülményeknél fogva bátran állíthatni, hogy a délutáni tanítás beszüntetése — főleg a melegebb nyári hónapokban — alig szolgál az eredmény hátrányára. Azértis azzal az ellenvetéssel, hogy a délutáni tanítás elhagyása által sok időt veszít az iskola, alig szükséges foglalkozni.

Nem lehet azonban hallgatással mellőzni a délutáni tanítás feltételes felfüggesztésének azt a nagy hátrányát, a mely bizonytalanságában rejlik.

Sohasem tudván a tanulók bizonyosan, mely délutánokon marad el a tanítás, azok alatt a hónapok alatt, a melyek folyamán a szünetelés elő szokott fordulni, csaknem állandó izgatottságban élnek.

Mindig az eget vizsgálják. Folyton a higanyszalpon függ tekintetük. Érdeklődésüknek csaknem egyetlen tárgya — a felhők járása.

Abban a reményben, hogy a délutáni tanítás elmarad, lazán teljesítik iskolai kötelességeiket. Keveset törődnek feladataikkal. A helyett, hogy tankönyveikre gondolnának, szórakozásokat tervezgetnek.

Hátránya a feltételes délutáni szüneteknek az a körülmény is, hogy nem egyenlően tartják az iskolák. Nagyobb városokban megtörténik ugyanis, hogy az egyik iskola felfüggeszti a tanítást, a másik megtartja az előadásokat.

A mily kétségtelen ennélfogva, hogy a hőségi szünetek által a tanítás alig veszít, a gyermekek egészsége ellenben igen sokat nyer, épp oly bizonyos, hogy állandósításukra kellene törekedni, úgy, mint azt az 1886. évi május 29-én kibocsátott ausztriai rendelet czélozta.

Komoly, rendszeres munka csak előre megállapított terv segítségével végezhető.

Hazánkban a hőségi szünetek a szó fentebbi értelmében eddigelé ismeretlenek.

Oly intézkedések, amelyek a tanítást a nyári hónapokon át délután, bizonyos magasságú hőmérséklet mellett felfüggeszse, nem léteznek.

A nagy szünidőnek a külföldtől jelentékenyen eltérő beosztása folytán a hőségi szünetek szükségessége nem is érezhető annyira.

Májusban még ritkán uralkodik elviselhetetlen hőség. Június havat már a vizsgák foglalják el. Ha májusban vagy június első napjaiban nagyobb hőség tanakaszt, akkor rendelet és engedély nélkül is csaknem teljesen szünetel az iskolai munka. Folyik ugyan a tanítás, de sikerét és eredményét alig lehetne tapasztalni.

Azonban, jellehet a nagy szünidő más beosztása mellett a hőségi szünetek nem mutatkoznak föltétlenül szükségességeknek, mindazáltal figyelembe véve azon tényt, hogy időjárásunk kiszámíthatatlanul szeles és nem ritkán a május és június melegebb, mint július, nem lenne czélszerűtlen módokat keresni arra nézve, hogy pl. *május 1-től a tavév végéig* föltétlenül szüneteltesse a délutáni tanítást.

Sokkal czélszerűbbnek mutatkozik azonban a délutáni tanítás teljes beszüntetése.

Budapesten és több más városban meg is kísérelték már a középiskolák a délutáni előadások korlátozását. Budapesten teljesen, más városokban csak egyes napokon szünetel a délutáni tanítás.

Mily tapasztalatokat szereztek az illető iskolák ez intézkedés behozatala folytán, arra nézve nincsenek adataim. Meg vagyok azonban győződve arról, hogy nem volt okuk megbánni, hogy az összes tanórákat a délelőtti időre összpontosították.

De nem is lehet sajnálni, hogy a délutánok szabadok.

A tudomány és tapasztalat egyaránt ellenzi, hogy a délutáni első órákban komolyabb szellemi foglalkozást végezzünk. Oly megerőltetéssel van az összekapcsolva, a mely úgy a testre, mint a lélekre nézve jelentékeny mértékben hátrányos.

Dr. *Eulenburg Albert* hírneves berlini tanár az ifjúság túlterhelteséről és idegességéről írt munkájában czáfölhatlan adatokkal bizonyítja, hogy az idegesség, a mely rendszerint vérszegénységgel és emésztési zavarokkal van összekapcsolva, a gyermekeknek 6. életévüktől kezdve az iskolakötelezettség határáig fokozatosan növekedő arányban rendkívül sűrűn tapasztalható.

Mélyreható kutatásai és megfigyelései alapján e szomorú jelenségeket határozottan a délutáni tanításnak tulajdonítja.

Pontos mérései folytán azt állítja, hogy a délelőtti tanítás a gyermekeket annyira kiemeri, az agyat annyira kifárasztja, hogy rendes fogékonysága délután 2 órákor még nem állott helyre. Az a munkásság, a melyet ily fáradt agy végez, mint Griesbach is hangsúlyozza, igen szomorú következményeket vonhat maga után. A kifáradt agy tevékenységének hátrányos befolyását fokozza a délutáni tanítás mellett még azon körülmény, hogy a tanítás befejezése után rövid idővel még harmadszor is igénybe vették, midőn a tanuló a következő nap, feladataival foglalkozik.

«Mindezekon kívül — írja Eulenburg — olyan sikertelen és némi észszerűt órábeosztás mellett oly nélkülözhető a délutáni tanítás, hogy következetes fontartását kijálotó és számuzendó maradiságnak kell

tekinteni. A legelső és legsürgetőbb egészségügyi követelményt emélfogva a következő szavakba kellene foglalni: «*Félre a délutáni tanítással!*» E követelmény megvalósítása elől semmi körülmények között sem lenne szabad elzárkózni! Teljesüléseért szükség esetén a legerélyesebb eszközökkel kellene harcolni! Ha keresztülvitelének néhány heti óra áldozatul esnék, annak csak örülni lehetne! Ez azonban alig lenne szükséges, mivel az összes heti órákat a délelőtti időre igen jól be lehetne osztani.»

Eulenburgnak a délutáni tanítás beszüntetésére vonatkozó nézetét igazolják azok a tapasztalatok, amelyek a tanítás az intézkedés körül tapasztalt.

Midőn Bécs néhány év előtt a délutáni tanítás rendezésének kérdésével foglalkozott, megkeresést intézett Közép-Európa 25 nagyobb városához, hogy iskolai intézményei és főleg a délutáni tanítás felől tájékoztassa.

A válaszok, a melyeket Bécs kerületi tanügyi tanácsa kapott, különbözően bangoznak ugyan, de túlyomó nagy részük kiemeli, hogy a délutáni tanítás teljes, vagy részleges megszüntetése igen czélszerűnek és üdvösnek bizonyult.

«Azok az intézkedések, a melyek a délutáni tanítást szabályozzák, így ír a berlini tanhatalóság, semmiféle panaszra sem szolgáltatnak alkalmat. Ellenkezőleg. Tapasztaljuk, hogy mióta e rendeletek érvényben vannak, növekedett a rendes iskolalátogatás, az elmaradások száma csökkent és a gyermekek egészségi állapota javult. Az alsóbb néposztály különösen örül a délutáni tanítás beszüntetésének. A szegényebb emberek akadálytalanabban vehetik igénybe gyermekeik segítségét, a mi nem csekély előny rájuk nézve.»

Hasonló értelemben nyilatkoznak Drezda, Lipsze, Karlsruhe, München, Stuttgart, Braunschweig tanhatóságai.

Hamburgból, a hol a délutáni tanítás teljesen szünetel, a következőket tartalmazza a válasz: «A délutáni tanítás teljes beszüntetése igen előnyösnek bizonyult.»

Különös részletességgel írt e tárgyról Königsberg hatósága.

«Azon időtől fogva, a mióta csak délelőt van iskoláinkban tanítás, a következőket tapasztaltuk:

1. Az iskolalátogatás rendesebb. A mulasztások ritkábbak. A gyermekek egészségi állapota sokkal kedvezőbb. Mindezen jelenségek azon körülményekre vezethetők vissza, hogy a gyermekek több időt tölthetnek a szabadban, nem kell — gyakran különféle kedvezőtlen időben — kétszer menniök az iskolába és feladataikat a nappali fény mellett végezhetik.

2. Jelentékeny haladás tapasztalható a házi feladványok körül. A gyermekek több idővel rendelkeznek azok elvégzésére. Arról, hogy a délutáni szünetek folytán hanyagabbak lettek volna a gyermekek, egy tanító sem panaszkodott.

3. A fegyelem határozottan javult. Iskolás gyermekek ellen sokkal kevesebb följelentés érkezett a rendőrséghez, mint azelőtt. E jelenséget nem nehéz megmagyarázni. A kihágásokat a gyermekek rendszerint akkor követik el az utcákon, midőn az iskolába mentek, vagy — különösen a sötétebb téli délutánokon — midőn az iskolából távoztak. Miután most csak egyszer teszik az utat az iskolába, kevesebb esítalanság fordul elő. Hozzájárult a fegyelem javulásához az a körülmény is, hogy a gyermekek a délutánokat a játszotereken töltik, vagy a tanítók felügyelete mellett a fürdőket látogatják.

4. A gyermekek délelőtt még az ötödik órában is élénkibbek, mint délután. E jelenséget úgy látszik nyáron a hőség, télen pedig a két óra közötti szünet hiánya magyarázhatja meg. Igazuk lehet azonban azoknak a tanítóknak is, a kik a délutáni kimerültséget azon körülménynek tulajdonítják, hogy a gyermekek a délelőtti tanítás után különféle munkákra bízva vannak.

5. A szülők anyagi helyzetének javításához is hozzájárul a délutáni szünet. Vagy felügyelnek a gyermekek kisebb testvéreikre és így lehetővé teszik, hogy az anya is munkába menjen; vagy segítenek szülőiknek munkájuk körül és így növelik a keresetet.

6. Az egész tanításnak a délelőtti órákra történt összpontosítása megszüntette azokat a kellemetlenségeket, a melyeket a tanítási idő különböző beosztása oly családok körében okozott, a honnan különféle iskolákat látogatnak a gyermekek. Most ugyanazon időben térnek vissza a tanulók az iskolából és a család zavartalanul élvezheti délután az együttlét örömeit.

7. Voltak ez intézkedésre nézve aggodalmaink, de azok alaptalanoknak bizonyultak. Attól tartottunk, hogy a szegényebb néposztály körében visszatetszést fog szülni a délelőtti tanítás hosszabb tartama, mivel ki lesz zárva a lehetőség arra, hogy a gyermekek a déli órákban elvihessék szülőiknek az ételeket. Azt tapasztaltuk azonban, hogy e körülmény szó tárgyat sem képezi. Belátták a szülők, hogy a délutáni tanítás teljes szünetelése sokkal nagyobb előny rujuk nézve, mint az, hogy a gyermekek elvihessék az éledeket.

Oly észszerűnek bizonyult a délutáni tanítás beszüntetése, így végzi átíratát a községi hatóság, hogy egyetlen egy oldalról sem lehetett ellene panaszokat hallani.

Meggyőző bizonyítékul szolgálhat e jelentés a délutáni tanítás beszüntetésének észszerűsége és előnye mellett. A tapasztalatokból merített érvek, a melyeket a jelentés felsorol, igen nyomosak. Súlyuk nagyobb, hogysen még növelni kellene.

A délutáni tanítást sem paedagogiai, sem egészségügyi okokból védeni és partolni nem lehet.

Minden nagyobb nehézség nélkül összpontosítani lehetne az egész tanítást a délelőtti órákra.

Ha a délutáni tanítás megszűnnék, nem kellene a gyermekeket két ízben az iskolai helyiségekbe összehozni. Meg lehetne őket kímélni attól, hogy két ízben fáradjanak az iskolába, a mi nyáron a hőség, télen a hideg, a sár, hó, szelek és más időjárási viszonyfűrtások miatt igen kívánatosnak mondható. Nem kényserülhének a gyermekek a téli délutánokon a sötét, vagy csak hiányosan megvilágított tantermekben a szemrontó irással, olvasással foglalkozni. Elérhetnék azt, hogy az iskolákat a délutáni órákban alaposabban lehetne szellőztetni és kitakarítani. Alkalmat nyernének a tanulók, hogy a délutánok folyamán több idő tölthessenek a szabadban; kenyelmesebben végezhesék a következő napra szóló feladataikat és a családi együttlét örömeit is jobban élvezhesék.

A tanításnak is szüksége lenne arra, hogy úgy egészségének ápolása, mint önképzése és a családi élet bensősége tekintetéből a délutáni órákkal szabadon rendelkezhesék.

Vannak azonban kétségkívül társadalmi okok, a melyek a jelenleg divó rendszer további föntartása mellett küzdelmet látszanak.

A szegényebb néposztály gyermekeire nézve az iskola a legjobb hely, a hol a délutánok jó részét eltölthetik. Azok a szülők, a kik kezök munkájával szerzik a létfontartás eszközeit és egész nap távol vannak hazulról, a legnyugodtabbak lehetnek, ha gyermekeik az iskolában tartózkodnak.

Kétségtelen, hogy a sok szabad idő ellentétben látszik állani az iskola azon föladatával, a melynél fogva nemcsak ismereteket nyújtani, erényre és erkölcsre vezetni, szoktatni is tartozik. A szünetek alkalmul szolgálhatnak a felügyeletet nélkülözö gyermekeknel oly hibák és kinövéssek meggyökereztetésére, a melyek egész életükre komoly következményeket vonhatnak maguk után.

E körülményeket nem szabad szem elől téveszteni. Magát azonban a délutáni tanítás beszüntetését nem lehet az érintett veszélyek forrásául tekinteni. Hiszen, ha a délutáni tanítás biztos ellenszere lenne a tanuló ifjúság soraiban jelentkező erkölcsi fogyatkozásoknak, akkor ma nem lehetne a gyermekek romlottsága ellen panaszkodni! Már pedig a tapasztalat az ellenkezőt bizonyítja.

Azok miatt az eshetőségek miatt tehát, a melyek a délutáni tanítás beszüntetése folytán bekövetkezhetnének, alig lehet áldozatul hozni azokat a nagy egészségügyi és paedagogiai előnyöket, a melyek a délutáni tanítás beszüntetésével elválaszthatlanul össze vannak kapcsolva.

Vannak továbbá intézmények, a melyek letesítése által az említett fontos nevelési érdekeket sikeresen megőltalmazhatjuk. Vannak intézmények, a melyek az ifjúságot minden káros befolyástól megvédelmezik és biztosíthatják azt az őszhangot, a melynek a test és lélek fejlődése között léteznie kell.

Gondoskodni kellene — mint az oly helyeken, a hol a délutáni tanítás szünetel, történni szokott — játékterekre, ingyenes korecsolyapályákra, fürdőkre és a kézimunkaoktatás meghonosításáról.

Ha ezen és hasonló intézmények létesülének, minden aggodalom nélkül be lehetne szüntetni a délutáni tanítást a tanév egész tartama alatt.

Ez intézmények azonban feltétlenül nem is szükségesek.

A közvélemény könnyen megbarátkoznék a délutáni tanítás beszüntetésével, ha alkalma nyílnék meggyőződést szerezni azokról az előnyökről, a melyek a tanításnak a délelőtti órákra törtéendő összpontosítása folytán a gyermekek testi és szellemi fejlődése körül tapasztalhatók lennének.

A tanítás föladata lenne azokat a délelőtti órákat, a melyekben a gyermekek testileg kipihenve, szellemileg a legélénkebb fogékonyságot tanúsítják, helyesen úgy felhasználni, hogy ne csak ismeretekben gazdagodjanak, hanem erkölcsükben is úgy megszilárduljanak, hogy készek és hajlandók legyenek szabad idejüket hasznos foglalkozásokra és nemes szórakozásokra fordítani.

***

M. T. Tanács! A bár háború alkalmából hangoztattak Angolországban, hogy sikertelen küzdelmeik fő oka a népoktatás hiányosságában rejlik.

Mi igaz e szavakban, nem kutatom.

De ha van bennök némi igazság, az nagy öröme szolgáltathat a népoktatás bajnokainak. Örvendhetnek annak a fontosságnak, a melyet munkásságuknak tulajdonítanak.

Ebben a tudatban azonban meg kell kísérelniök minden eszközt, a melynek segítségével a serdülő

nemzedék testi és szellemi fejlesztésének nagy föladatát szerencsésen megoldhatják.

A tanítási idő cseleirányos beosztása e tekintetben jelentékeny szerepet játszik.

Olyan módozatot találni, a mely minden óhajt kielégítene, minden követelménynek megfelelné, alig fog sikerülni.

Annyi érdek igényel figyelmet, annyi tényező kíván szerepet, hogy minden szabály és intézkedés a Scylla és Charybdis veszélyei között lebeg.

Abban mégis meg kellene minden érdekeltnek egyeznie, hogy azon módozatokhoz csatlakozzék, a melyek úgy az egészségügy és paedagógia, mint a társadalmi követelményeit a legsikeresebben lennének képesek kielégíteni.

E szempontból a délutáni tanítás korlátozása, sőt lehetőleg teljes beszüntetése komoly megfontolást érdemel.

A kérdés hordereje nagyobb, mint a minőnek első tekintetre látszik.

A tanítási idő szerencsés beosztása kiváló tényezője azon jogosult várakozás sikeres megvalósításának, hogy testileg erős, szellemileg képzett és erkölcsében szilárd, megügethetetlen legyen az a nemzedék, a mely az iskola falai közül az élet küzdelmeinek színhelyére távozik.

Dr. Walter Gyula.

Vetessük észre növendékeinkkel a természet szépségeit!

A szép gyönyörködtet, a fenséges fölemel bennünket a földről és a magasztos látvány megtisztítja a szívet.

Nézzük meg a mező virágait, a hullámzó kalászkok között kéklő búzavirágot, az ide-oda repkedő pillangót és mondjuk csak meg igazán, hogy bizony gyönyörködünk bennük. Hallgassuk meg a zivatar tombolását és bár félelmetes is a mennydörgés csattogása, nem érezzük-e, hogy lelkünk fölemelkedik az ég Urához, ki örökdió gyermekei fölött. És nem érezzük-e mintegy megtisztulni, megkönnyebbülni szívünket a vihar után, mikor a fák zöld leveleiről még hullanak az esőcseppek, a virágok még lecsüggesztik fejecskeiket, de az ég felhői oszladoznak és a kiengesztelődés jelvénye, a tarka szivárvány íve jelenik meg az égboltozaton?

Mi érezzük ezt, de nézzük meg a szabadban dolgozó földmivest, úgy gondolkozik-e, mint mi? A nap fölkel, de ő nem gyönyörködik abban, mint ragyognak aranyos sugaraitól a harmatos virágszirmok és ha elnézi ringó-rengő kalászeit gabonájának, nem a hullámzó vetésben gyönyörködik, hanem a termés milyenségére gondol. És az nem róható föl bűnül neki, hiszen abból él. Baj volna, ha a földmives jobban örülne, ha vetése között több lenne a kék búzavirág, a piros pipaacs, mint a szálkás búzagalász. De annyit igenis szükséges elérnünk, hogy a nép ne csak mindig az anyagi hasznot keresse, hanem a természet szépségeit is; az ő kérges szívének is szüksége van a szép, a fenséges és magasztos dolgok megismerésére és ezt leginkább ott lel

föl, hol életének nagy részét föltli: a szabadban. Mi tudjuk azt, hogy a természet csodái megnyugtadják a szívet, ismertessük meg ezt vele is. Neki kétszeres szüksége van erre, mert így nemcsak a munkában kifáradt testének, hanem lelkének is megadhatja a kívánt nyugodalmat. És ha mi erre megakarjuk tanítani a népet, fogjunk hozzá már az iskolában. Ha a gyermek gyönyörködni tud a magas sziklák mohos csoportjain; szívesen pihen meg játéka után a susogó falombok alatt: idővel, ha éreit észszel bíró ember lesz is, szívesen pihenteti meg ezeken szeméit.

Nem, nem kell azért érzélgőssé nevelni a gyermeket; nem szabad olyanná tennünk őt, hogy fájdalmas szívvel nézze a természet hervadását, sőt inkább meg kell őt erősítenünk, hogy vigaszt lelje a jövődő föltámadásban, az ébredésben. Ennek elérésére pedig igazán nincs alkalmasabb mód, mint a természet szépségeinek szemléltetése. És ha ezt megismerteljük, az a hasznunk is meg lesz, hogy jobban és sikeresebben tudjuk tárgyalni a beszéd, ért. gyakorlatot, a földrajzot, a történelmet, a természet-tudományi tárgyakat és helyesebben kezelhetjük az olvasmányokat.

A kisebb gyermekek szívébe is belecsepegtethetjük a szép érzelmeket úgy, mint a nagyokeba és ez olyan sokféleképen javukra szolgál. Nagyon hasznosak erre nézve a kirándulások. De, hogy az ilyen kirándulásokkal elérjük azt, mit tulajdonképpen akarunk, vigyáznunk kell, hogy helyesen alkalmazzuk ezeket. Ne tévesszük el szemünk elől azt a célt, hogy ezzel a gyermeket nemcsak szórakoztatni akarjuk, hanem a hasznos ismereteket is beakarjuk vénsni lelkükbe.

Nem tartom helyesnek, ha az iskola valamennyi növendéke vonul ki tanítóik vezetése alatt és künn szabadon játszanak a kicsinyek és nagyok együtt. Az ilyen együttes kirándulásnak nem sok haszna van. Nem lehet szívnyemesítő hatása az ilyen napnak, hiszen korra, érzésre nem egyenlő gyermekek kerültek össze és tanítóik nem fordíthattak gondot arra, hogy a cél felé csak egy lépéssel is közelebb jussanak.

Nem, az ilyen kirándulásnak nem lenne igazi szívnyemesítő hatása! Ezt csak úgy érhetjük el, ha saját növendékeinkkel megyünk ki a szabadba; azokkal, kiknek szívet, lelkét ismerjük, kiknek gondolkozása ismeretes előttünk.

Vonuljanak ki a faluból párosával és természetesen láрма nélkül, de künn az erdő fái alatt, a gyeperes pázsiton adjuk meg nekik a szabadságot, ne követeljük itt meg a páros állást és ne kárhoztassuk őket a szótalanságra. Oh! a fegyelmet föntartani lehet, nem fognak ők rosszködni, ha figyelmüket ébren tarthatjuk. Mily örömmel hallgatják az erdő dalos madárkánt és lesz olyan gyermek elég, kinek eszébe jut, mit hallott tőlünk ezekről a kis éneklőkről; lesz olyan is, ki beszédbe ereszkedik velük és megkérdezi: «Mit dalolsz, te kis madár, A virá-

gos ágon?» És elmondja a verset véges-végig: segítenek neki a többiek is úgy, hogy végre is mind mondja: «Oh, taníts meg engem is Erdő madarkája!» ... Nem helyes-e megragadnunk az alkalmat, hogy arra buzdítsuk őket, hogy mi is diésérjük az Urat, hogy hálát adjunk neki azért, mert megengedte, hogy ezen a szép napon együtt lehetünk a szabadban. Ha szívükhöz szólunk, erre az egyszerű föl-szólításra: most hát mi is imadkozzunk edes gyermekeim, térdre ereszkedik valamennyi és áhitatosan fogják utánunk mondani a legszebb imát, melyre a mi Urunk Jézus Krisztus tanított minket.

Sopron-Ujlak.

Oszoly Jolán.

(Folytatása következik.)

A Szent-István-Társulat a katolikus nevelés szolgálatában.

Kaposi József igazgatói jelentése.

L. Walthertől «Der christliche Jüngling» című egy igen szép könyv jelent meg 1899-ben Münchenben. Szerző «Ein Malin- und Weckruf»-nak nevezi munkáját s lelkes szavakkal buzdítja abban a keresztény ifjúságot a művészet szeretetére, a művészet történetével való foglalkozásra. Hiányosnak tartja annak a keresztény ifjúnak neveltetését, a ki a keresztény művészet szépségei iránt nem bír érzékkel, a ki részvét és szellemi élvezet nélkül tud elmenni egy dóm vagy a nagy mesterek valamely híres műve mellett. «Minden gondolkozni tudó emberre nevez Rafael festményei és Michel Angelo művei fenyves bizonyításul szolgálnak a kereszténység isteni eredete mellett; mert a hamis vallások, mint az ó-egyiptomi, asszír és ind vallások arra szorítkoznak, hogy a kövek halmaza, nagysága által hassanak a képzeletre, vagy — mint a görögöknél — hogy a vonások szépsége által hizelegjenek a szemnek. Egyedül a keresztény vallás értett ahhoz, hogy templomának az egész ama harmoniját, az egész való ama fölemelését, az ecsetnek és írórnak ama felekölt nagyszerűségét s ama mély és vallásos fönséget adja, a mely a szavakat imádsággá teszi és az imádságot Isten trónja elé viszi». Így L. Walther, kinek idézett mondását érdemesnek tartom a megszívlelésre.

Az ifjúságra számítunk végül ama kiadványunkkal, mely a jámbor ifjak örök mintaképeinek, szent Alajosnak eletrajza kapcsán különböző ájtatossági gyakorlatokat és imákat tartalmaz. Címe:

Gőnczai szent Alajos, az ifjúság példaképe és példás élete. Követése a hat vasárnapi ájtatosság és imádságok. Irta Papencordt Gáspár. Jogositott magyar fordítás.

Bocsánat, hogy ily hosszasan időztem ifjúsági iratainknál; de engedtessek meg ez annak, ki életéből tizenöt évét a katedrán töltött s a ki ma is szívének egész szeretetével csüng a ma-

gyar ifjúságon és annak jövőjén, a melyre az olvasmányok nem egy ízben gyakoroltak már elhatározó és döntő befolyást.

***

Ezzel eljutottam, melyen tisztelt Nagygyűlés, oda, hogy szót kell ejtenem *Családi Regénytár* című vállalkozásunkról, melyből *Mihályfi Akos* dr. szerkesztésében a letűnt esztendő folyamán a következő hat kötet látott napvilágot:

Elhane. Regény két kötetben. Irta *Craven* Agostné. Fordította *Rada* István dr.

Rajzok a kurucziárból. Irta *Kincs* István.

A vértanú szelleme. Regény három kötetben. Irta *Fülö* Károly.

Valaki egyebek között Dupanloup-ra való hivatkozással üzent hadat a regényeknek s ezzel — bár külön meg nem nevezi — Családi Regénytárnaknak. Megengedem, hogy Orleans híres püspöke általában — bár nem kivétel nélkül — káros hatásúaknak mondotta a regényeket. Ki tagadná, hogy a hírlapok nagy része szintén káros hatású s Ketteler mainzi püspök annak idején mégis úgy nyilatkozott, hogy szerinte szent Pál apostol, ha ma élne, újságíró lenne. Kérdés, hogy Dupanloup — ha felszázaddal később születik — a «De l'education», meg a «Lettres sur l'education des filles» helyett nem írt volna-e regényeket. Dupanloup tudvalevőleg 1878-ban halt meg, azóta pedig nagyot változott a kor-szellem, hatalmasat fordult a világ kereké s e mondásomért talán a legfoglultabb önhittség sem fog fölületességet szememre vetni, sem azzal jogosan nem vádolhatnak bennünket, hogy a regényekkel világias és így veszedelmes szellemet költöztettünk a Szent-István-Társulat falai közé.

Igaz, a «Családi Regénytár» kötetei nem katekizálnak, morális kazuisztikát és dogmatikai traktatusokat sem foglalnak magukban, de igenis a keresztény katolikus tanoknak örök igazságai s a katolikus erkölcs szabványai hatják át azoknak tartalmát. Kezeskedik erről úgy a szerkesztő, mint az egyházi cenzor, a kik a «Családi Regénytár»-nak minden egyes kötetét gondosan átnézik, átvizsgálják. A misszionáriusok Kinában czopfot növesztenek s mandarin-ruhába öltözködnek, mert ezuton is közelebb férköznek azoknak szívéhez, lelkéhez, a kiket az örök élet számára megnyerni igyekeznek. Ki az a vakmerő, a ki azért őket a pogány szellemhez való alkalmazkodással meri vádolni?

«*A vértanú szelleme*» című háromkötetes regény cselekménye a Dioklecián-féle üldözések idejében játszik s ennek daczára sokkal aktuálisabb munka, semmint gondolnánk. Két világ: a kereszténység és a pogányság ütközött abban a korban egymással. Ma is két világnézet áll szemben: a modern pogányság s a hosszú álomkorból új életre, öntudatra ébredt kereszténység. Ez a körülmény teszi napjainkban Bulwer regényét: Pompéji utolsó napjait, a Fabiolát s hogy többet ne említsek, a Sienkiewicz nagy port föl-

vert „Quo vadis»-át annyira olvasottá. — A *cértani szelleme* fiatal író munkája, de oly fiatal író, aki sokat tanult s olvasmányait ügyesen és hasznosan értékesítette. Ajánlom művét a katolikus nagyközönség jóindulatába.

Egy magyar kritikus nemrég keservesen panaszkodott, hogy mindinkább fogy azoknak a szépirodalmi termékeknek száma, melyekre ráillik a régi jó idők jámbor hagyománya, hogy minden művelt család asztalán helyet foglalhatnak. Nos, mi az ily szépirodalmi munkák számát kívánjuk szaporítani s a mindinkább tisztuló ízlés uralomra jutása vállalatunkat szép jövővel kecsegteti.

(Folytatása következik.)

A kath. tanító és tanítónőképző-intézetek rendtartásának tervezete.

(Javaslat.)

108. §. A gyakorló iskola vezetését és a hitoktatás kivételével, összes tanítói teendőit, az igazgató felügyelete és ellenőrzése mellett, a gyakorló iskolai tanító látja el, a ki a képzőintézet tanári testületének tagja. (L. 21. és 31. §§.)

109. §. Az igazgató a kifizetett időben végzi a gyakorló iskolai tanulók félévételt és beiratását; félévenként beszédtőlük a felsőbb hatóságilag megállapított tandíjat és egyéb díjakat. Tandíjfizetés alól fölmentést az igazgatónak a gyakorlóiskolai tanító meghallgatásával tett javaslatára a püspök, vagy széküresedés esetén a káptalani helynök ad.

A félévételre kifizetett időn túl jelentkeznek egy héttel csak az igazgató, később a püspök vagy a káptalani helynök jóváhagyásával vehetők föl.

A félévett tanulók száma a 60-at meg nem haladhatja, de a püspök, vagy a helynök kivételesen megengedheti több tanulónak félévételt is.

110. §. a) A gyakorló iskola tanítója főntartja a fegyelmi rendet, a mely az iskola fokához és növendékeinek korához képest alkalmazkodik a képzőintézet fegyelmi rendjéhez. Ennek tekintetbe vételével elkészíti a gyakorló iskola fegyelmi szabályait, melyeket a tanári értekezlet hagy jóvá.

b) Hogy a gyakorló iskolai tanítás tervszerűsége biztosítsék, részletesen kidolgozza a gyakorló iskola állandó tannemét s ennek alapján, a képzőintézeti tanítási gyakorlatokra való tekintettel, havonként előre elkészíti és a tanári értekezletnek bemutatja az elvégzendő tananyag kimutatását.

A gyakorló-iskolában használandó tankönyvek, taneszközök és tanítói vezérkönyvek jegyzékét elkészíti és a tanári testület elé terjeszti.

c) A képzőintézeti tanulók tanítási gyakorlatait a módszertan tanárával (igazgatóval) egyetértésben vezeti s részt vesz a tanítási gyakorlatok előkészítésében, megtartásában és megbeszélésében a tanári értekezlet által megállapított rend szerint.

A tanítóképző-intézet tanárai alkalom és lehetőség szerint szintén megjelennek a tanítási gyakorlatokon és részt vesznek megbeszélésükben.

d) Említkezik a szülőkkel; vezeti a gyakorló-iskolai tanulók anyakönyvét s ennek alapján kiállítja és aláírja a havi értesítőket és az évi bizonyítványokat.

Az évi bizonyítványokat az igazgató is aláírja és ellátja a képzőintézet pecsétjével.

Az évi bizonyítványok helyegmentesek.

111. §. A gyakorló iskolai tanító gondoskodik és leltár mellett felelős a gyakorló-iskola helyiségeinek, bútortárának, felszerelésének és tanszergyűjteményének rendben és épségben tartásáról.

112. §. A gyakorló-iskola az évet nyilvános vizsgalattal fejezi be, melynek idejét az igazgató állapítja meg.

113. §. Kivánatos, hogy a tanítóképző-intézeti tanulók a gyakorló-iskolán kívül más népiskolát is látogassanak.

ÖTÖDIK RESZ.

12. Köztartás; bennlakás. — (Általános iránylevek.)

VII. FEJEZET.

114. §. A pécsi tanítóképző-intézet növendékeire nézve a részvétel a köztartásban vagy bennlakásban (teljes ellátás) nem kötelező.

115. §. A köztartás vagy a teljes ellátás díját az igazgatónak a tanári értekezlet meghallgatásával tett s az egyházmegyei tanfelügyelő mint az igazgató tanács elnöke elé terjesztett javaslatára a püspök vagy széküresedés esetén a káptalani helynök állapítja meg.

116. §. Szorgalmas, jó magaviseletű és előmeneteli tanulóknak a köztartási vagy ellátási díj egészben vagy részben elengedhető. Künnikő tanulók ezenfelül havi segélyben is részesíthetők a tanítóképző intézet segélyalapjának kamataiból, melyeket az igazgató előterjesztésére a tanári értekezlet ítél oda. A törént segélyezésekről szóló kimutatást az egyházmegyei tanfelügyelő fölülvizsgálja és észrevételei kíséretében a püspökhöz, vagy a káptalani helynökhöz fölterjeszti. A segélyalap tőkéje gyarapításának céljából es. felsőbb hatósági engedéllyel minden évben a beiratások alkalmával mérsékelt díj, pl. egy korona szedhető.

Egyenlő minősítés mellett tanítók gyermekei elsőszében részesülnek.

117. §. E jótétemények minden tanulóra nézve évenként a félévétel kor állapotattal meg; de a tanári értekezlet javaslatára a püspök vagy a káptalani helynök által évközben is megváltóztathatók.

A fizetésre kötelezett tanulók, ha ebbeli kötelességüknek nem bírnak megfelelni, a fizetési határidőtől számított két hét elteltével a szülők vagy helyetteseik figyelmeztetése után az intézetből elbocsáttatnak.

Az élvezett jótétemények leszállításának vagy megvonásának évközben csak tanuláshelyi nagyobb hanyagság miatt és súlyosabb fejezteni esetekben van helye.

118. §. A jótétemények odaítélésére és megvonására nézve a tanári értekezlet meghallgatásával mindenkor az egyházmegyei tanfelügyelő tesz javaslatot s a püspök, vagy széküresedés esetén a káptalani helynök dönt.

(Folytatása következik.)

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Uzsonna-egylet. Ilyen is van már! De ne tessék mosolyogni, a dolog komoly. A szép és minden természeti kincsessel dúsgazdagon megáldott Olaszországban nagy a nyomor s nem kisebb e nyomor Rómában, az örök városban, a hol a pápa és mükincsek kedvéért történő idegenforgalom nélkül még nagyobb szegénység s körülbelül éhínség állana be. Ott e napokban ébredtek annak a szomorú tudatára, hogy a gyermekeknek körülbelül egy harmadresze nem jár iskolába. Nem azért, mintha szülők munkára fognak, vagy mintha a gyermekek szándékosan kerülnek az iskolát, hanem mert nincs ruhájuk, nincs cipőjük s mert — a mi kétségbeejtő állapot — a szülői házban elégséges elemekben sem részesülhetnek. Máshol az ilyen nyomornak túlnyomó részben a szülők részegeskedése szokott az oka lenni. Rómában ezt ok gyanánt csak szörvénnyosan lehet föltételezni s a ki ismeri az olasz népnek józanságát és mértékletességét a szesz italok körül, az igazat fog nekünk adni. A valódi, a nagy, a hallatlan szegénység és nyomor oka azoknak az állapotoknak. Összeál-

lott tehát néhány emberbarát Rómában s meg-
alapította az uszonna-egyletet, a melyet gyűj-
tesből, közadományokból tartanak fenn. Célja
az egyletnek, szegény iskolásgyermekeket, a kik
otthon nem részesülnek elegendő élelmezésben,
legalább délelotti uszonnával látni el; s az egy-
let reméli, hogy ezzel az eszközzel képes lesz
az iskolába csabítani azokat a szájalomramelő-
gyermekeket, a kikre különben a szülői háznak
demoralizáló hatása és az utca nevelése várna
a mi idővel a római *hoelligenek* bandáját terem-
tette meg. Az uszonna azonban láthatólag nem
elegendes; hol marad azoknak a szegény gyer-
mekeknek ruhája és cipője? Magam sokat
mosolyogtam a budapesti korezmákban az asztal-
társaságokon, a melyek egytől-egyig főruházniak
néhány szegény iskolásgyermeket, ezen ember-
baráti működésük mellett azonban százsziorta
nagyobbértékű italt fogyasztanak el. Most már
nem mosolygok; eszembe jutnak a szegény
romai gyermekek, a kiknek ruhájáról és cipőj-
éről jökevény asztaltársaságok gondoskodnak;
s ilyen asztaltársaság tudtommal egyetlen egy
sincs Rómában. Az olasz különben is sokkal
fukarabb, szegényebb és mértékletesebb, hogy
olyan egyleteket alapítson.

EGYESÜLETI ÉLET.

**A Párkányvidéki Katholikus Népnevelők Egye-
sülete** május 30-án tartotta meg Párkányban tavaszi
közgyűlését. Az ünnepélyes szentmise Vem Sancte-
val vette kezdetét. Meiszermann Ignác bátorkeszi eszé-
pésébános egyházeinök magas színvonalon álló, lelkes
beszéddel nyitotta meg a közgyűlést. Szólt a szőnyegen
levő egyházpoltikai korszerű kérdésekről, hitünk, katho-
likus közoktatásunk, népnevelésünk több fontos megtáma-
dott és elhanyagolt érdekéről figyelmet lekötő vonásokban
emlekezett meg. A múlt évi jegyzőkönyv fölolvastatott és
hitelesített. Az erre vonatkozó egyházmegyei főtanfel-
ügyelői leirat, mely további kitartásra és munkásságra
buzdítja az egyletet, lelkes éjenzéssel fogadtatott. Most
Meiszermann Ignác elnök beszédével üdvözölte Csongrády
Lajos szolgáért főtanítót 40 éves tanítói működése alkalm-
ából. Az ünnepelt meghatottan köszönte meg az elnök-
és kártársainak szíves üdvözlését. Dus Anna párkányi
tanító ism. talpraesett munkájátát. «Az olvasmány célja
a népiskolában» olvastatott. Estéli András köbölküti
tanító gyakorlati előadást tartott a nyelvtan köréből.
Zlattyanszky János szentszéki elnök 10 korona pályadíjat
tűzött ki «A néptanító feladata a társadalomban» című
téma kidolgozására. Határidőül szeptember 15-iké tűze-
tt ki. — Stampay János köbölküti főtanító panasztát
tartta föl a katolikus kántortanítók nyugdíjszékéről.
Csak az ő esetét hozta föl példa gyanánt, de abból is
szembeszökőleg fölünk a sérelem nagysága. Pályája
kezdeten, nygymond, 300 forint jogosultsággal vetett föl
az orsz. nyugdíjintézetbe s most, 15 évi működése után
azt 225, mondva kétszázhuszonöt forintra lefokozták s
csak kegyelemből van 300 fortra fölvéve. A mellette mű-
ködő ifjú tanítóknak 400 forint jogosultságuk van, holott
ő is négyosztályu tanfolyamot végzett. Igazságtalan el-
járásnak tartja, hogy a kántortanítónak csak tisztán tanítói
fizetését s az el nem különíthető legtöbb járandóságnak
csak feletét számítják be a nyugdíjalap megállapításánál;
de az ábramsegély kitalványozásánál, hogy valamikép
hozzá ne juthasson a kántori fizetésnek már nagy
szerepe van! A kántortanítói fizetést a munkaidőhöz
képest csak egytizedrészben kellett volna kántorinak s

kilencztizedrészben tanítóinak venni. A tárgyhoz fűzben
hozzászóltak. Elnök indltványára bizottság alakult, mely
egy memorandumban a sérelmeket összefoglalja s az
egyletet nevében a hercegprímás elé viszi azon kére-
lemmel, hogy a nml. vallás- és közoktatásügyi miniszter
útnál közbenjáró legyen. Elhatározták, hogy e tárgyban
az összes magyarországi egyházkerületek mozgalomra
serkentessenek egy szétbocsátandó fölhívás által. — Bitvai
Tódor bátorkeszi főtanító a Katolikus szertartástan és
egyháztörténelem című munkán dolgozik, melyből meg-
bírálat végett egy szakaszt bemutatott. Tetszés esetén
hajlandó a munkát befejezni. A munkát megbírálására
Koperniczky Ferencz dr. n. ölvédi plébános kéretett föl.
Juhász Béla pénztárnoki állásáról lemondott, helyébe
Ujlaki Ernő bényi főtanító választatott meg, a ki a pénz-
tart bizottság előtt veszi át.

IRODALOM.

Bírálat Györfly János «Katholikus népiszkolai tan-
könyvek» sorozata alatt megjelent: «Magyarok történelmé-
ről, «Természettudásról és «Földrajzról».

Valahányszor népiszkolai tankönyv fekszik előttem,
mindig az a kérdés táru előm, vajon általános paedagó-
giai, de különösen lélektani szempontból a tanczél-
leg melyik célhoz vezetőbb, az osztott, vagy az osztatlan
népiszkolai tankönyv, mely utóbbi a modern paedagógiai
elvek alkalmazása alapján a fölvert anyagot az olvasmány
keretében dolgozza föl.

Tagadhatlan igaz, hogy az utóbbi az értelem, az önálló
gondolkodásra való mivéletét illetőleg sok előnyben látszik
lenni az osztott tankönyvek fölött, de tagadhatlan igaz az
is, hogy ezen előnyök helyes módszertani kezelés mellett
az utóbbiak is megadják. Miért? Mert az osztott népisko-
lai tankönyvek ep úgy képezhetik az olvasmány, illetve
olvasmánykezelés tárgyát, mint az osztatlanok.

A tananyagok olvasmányok alapján való földolgoz-
tatása valójában csak úgy vezetne valódi és maradandó
eredményre, ha azoknak a gyermek által eszközözendő
írásbeli kivonatos földolgozása megengedhető volna. De
ezt nem szabad tenni, mert ez a túlterhelést csak fokozná.
És ha ez nem lehetséges, jobban mondva nem szabad,
eredmény szempontjából mi áll elő? Az, hogy a földol-
gozott anyag részecskéi, mint képzetek lassankint elmo-
sodnak és feledésbe mennek, holott a tanczél egészen
ellenkezőt kíván, t. i. azt, hogy a mit földolgozunk, az a
gyermek lelkületében állandóan bevésve maradjon. Innen
van, hogy középiskoláinkban még mindig az emléztetés
viszi a főszerepet, mi az olvasmányi földolgozással föl-
váltva kettős eredményt biztosít és pedig az értelmi mivé-
lét, s vele kapcsolatosan az állandóságot. És azért vagyok
én barátja az osztott népiszkolai tankönyveknek, melyek
ha jól vannak szerkesztve, mint olvasmányok is földol-
gozhatók. Pedig a jelen esetben föl sem soroltam azokat
az okokat, mik állításomat még inkább igazolják. Ilyen
például: az olvasmányi módszer fásasztó a tanítóra,
tanulóra egyaránt, untató volta még nagyobb, korosabb
növényedéknél is, mint a minők a népiszkola véranyagát
szolgáltatják.

Ezek után aztán nincs mit csodálkoznunk azon, hogy
az osztott tankönyvvel bíró tanító mindenkor nagyobb
eredményt biztosít a tanczélban, mint a biz kissé túl-
terjengős olvasmányokban földolgozó osztatlan tankönyvű
tanító. S valljuk meg őszintén, földolgozása is könnyebb
és gördülékenyebb. Innen van, hogy népiszkoláink tanítói
határozottan az osztott tankönyveknek adnak előnyt.

Ezeknek előrebocsátása után, mint tanfőúri szívem-
lelkem melegéből üdvözölöm a Szent-István-Társulatot az
alkalomból, hogy ismert tankönyvírónk tollából is meg-
indította a népiszkolai tankönyvek sorozatát. Az nem ha-
tároz, hogy a Társulatnál több szerzőnek is van hasonló
tankönyvsorozata, mert elvégre a tanító egyéniségére is
figyelemmel kell lenni, ki egyik vagy másik szerző mód-
szeres földolgozását jobban szereti. De az bizonyos, hogy
idővel a jobb tankönyv mindinkább kiválik, általánosabban
kedvelté és így elterjedtebbé lesz. Ilyen jövőt jósólak én

Győrffy Jánosnak a Társulatnál megjelent tankönyvsorozatának.

Én a jövőt pedig abban bírom, hogy a tankönyvek anyagi híven a nagyméltóságú püspöki kar által kiadott tantervhez, oly módszertani berendezéssel van földolgozva, amely szerint a tananyag akár olvasmányi kezelés alapján is földolgozható és még sem terhelő a gyermekre nézve, hogy azt emlező tehetségének felhasználására is sajátjává tegye. E tekintetben felhívom.

A mi további egyenkénti bírálatát illeti, arra nézve, nehogy bírálatomban egyelőre találtassam, van szerencsem egy jeles képzettségű népközlői kartársam közvetítő véleményét a nyilvánosság elé hoztatni.

Győrffy János székesfővárosi tanítónak a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent elemi iskolai «Földrajz», «Magyarok Története» és «Természetrajz»-kellő figyelemmel és illő érdeklődéssel átolvasva, az alábbiakban foglalom össze általános és egyenkénti szerény észrevételeimet.

Általánosságban szólva, a könyvek külső kiállítása, tekintetbe véve annak *olesőségét, páratlan* az elemi iskolai tankönyvek között. Husz fillérért *kemény kötésű, finom papírra tiszta betűkkel* nyomott, belső berendezésében is könnyen *áttekinthető, tiszta és világos* — híres művészek festményeit reprodukáló illusztrációkkal ellátott tankönyvet csakis a *katholikus népközlés* töltendése érdekében összefogó, s nem anyagi haszonnért dolgozó szerző és kiadó adhatnak.

Dacára annak, hogy tanévenként új meg új tankönyvek jelennek meg, mégis mindig érezzük a hiányt, melyet Győrffy János jelen tankönyveivel teljesen pótolni van hivatva.

Győrffy János «Magyarok Története» *kiülő* tankönyv. Helyes sor- és időrendi beosztással tárgyalja az eseményeket. Iránya könnyű és magyaros. Természetrajzát leginkább ajánlatossá teszi a tananyagnak lényeges és jellemző egyenkénti tárgyalása, melyben határozott és kére del egészlet nyújt a természet ismeretéről.

Földrajza a benne földolgozott anyag helyes módszertani elrendezése és könnyed áttekinthetősége miatt méltán sorozható legjobb tankönyveink közé.

Ennyit az én kartársam nagyon is jellemző bírálatából. Azt meg tán mondanom sem kell, hogy iráva kifogás-talan, rövid mondatszerkezetű, értelmes, tiszta, világos és magyaros. Bertalan Vincze.

VEGYESEK.

Csáky Károly gróf vaczi püspök VI. számú főpásztori körlevelében közli és magyar fordításban mellékeli a pápaii mondanó másodság szövegét, azután Spöner és Agócs kanonokok hatálat jelenti. Pályázatot hirdet az 1. és 2. nándori plébániá javádmányára s végül a Szent-István-Társulat legújabb kezdeményeit melegen ajánlja.

Adomány. *Helyey Sámuel* pécsi megyés püspök 400 koronát adakozott a pécsi jótékony nőegylet javára.

Az idegen tanítók kérvénye. A fővárosi tanács több tanító állásra hirdet pályázatot. A tanács azonban kijelentette, hogy az illető állásokra *csak fővárosi tanítók pályázhatnak*, mégis több mint száz tanító folyamodott a vidékről is. A vidéki tanítók folyamodványát még a választás előtt vissza fogják küldeni.

A déli harangszó története. A minden deiben fölhangozó harangszónak, mely mindannyiunkat újítás inára hangoz, fölemelítésre érdemes történelmi háttérre van. Nevezetesen, midőn 1456-ban a keresztény hadsereg Hunyadi János és Kapisztrán János vezérével alatt az Al-Dunánál győzött, hogy a II. Mohamed szultán fővezérével együtt Bélgárd ellen nyomuló török hadseregnek útját állja és a kereszténységet és hazánkat megvédelmezze. III. Calixtus pápa elrendelte, hogy az egész keresztény világon ebben harangozzanak s a harangszóra a nép inára hűsödjön. Az össze kevert a keresztény fegyverek győzelméért. Az 1456. évi július 20-án vívott véres csatában a keresztény csapatok a török hadakat csakugyan fölkreverték. A győzelem híret a pápa augusztus 6-án vette s ennek

folytán meghagyta, hogy ezen örömhír emlékeül a déli harangszó örökkön-örökké föntartassék.

Első kántorpóttanfolyam Selmeczbányán. Selmeczbányán július 2-tól 5-ig bezárólag a római katolikus kántorok részere póttanfolyamot rendeztek. Az egyházi zene jó mederben való kultiválása megkívánja, hogy egybegyűljenek a kántorok s okos, tapasztalt szakemberek útmutatása és gyakorlati előadása következtében a komoly iránynak követőivé és buzgó terjesztőivé váljanak. Ez a zenei tanfolyam a kezdet kezdetén, de a megjelent résztvevők nagy száma (53) és érdeklődése arra enged következtetni, hogy az egyházzenei reform mindinkább nagyobb hódításokat fog elérni. Ezt elősegítik dr. Kovacs Sándor, temesvári teológiai tanárnak liturgikus és Kersch Ferenc, esztergomi főszékesegyházi karnagynak érdekes s a zeneelemek legkisebb részleteire kiterjedő magyarázata. Az előadások a legnagyobb szeretettel, érdeklődéssel és szorgalommal, a hallgatókban és se szeri, se száma azon sokoldalú kérdéseknek, a melyeket fogalmaik tisztázása ügyében a lelkes előadókhoz intéztek. A tanfolyam július 2-án kezdődött «Veni Sancte»-vel és szentmisével s az előadások reggel 8 órától fél 1-ig, délután pedig fél 3-tól 7-ig tartottak. Táviratilag üdvözölték ő Eminenciáját a hercegprímást, a ki anyagi segélyt nyújtott a kurzushoz s a délutáni folyamán táviratilag még is köszönte a figyelmet és áldását küldte. Ha ilyen póttanfolyamokat többször rendeznek, akkor erős a reményünk, hogy templomainkból csakamar kiszorul a világias vagy érzékes zene.

Kérem. Alulírott könyvkiadóhivatal tisztelettel kéri az összes hazai iskolák igazgatóit és vezetőit, hogy a tanév végén kiadni szokott program-értesítőjüket néki egy példányban megküldeni kegyeskedjenek. A szivességért előre is hálás köszönetet mondunk. Tisztelettel a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatala. Budapest, VIII. Szentkirályi-u. 28.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. Lapunk szerkesztője a szünnapok alatt Felsőbányán (Szatmár) tartózkodik. A kik közvetlenül hozzá fordulnának bármelyes ügyben, a gyorsabb elintézés céljából intézzék levelüket tartózkodási helyére. — H. F., K. J., H. L., Cs. K., G. J. A hirdetés, illetőleg a pályázat megjelent lapunk «Hivatalos» rovatában. A körlevelek is hozták. Ha utána néz, megajánlja. — Sz. R. Intéztünk, hogy az említett dolgokat megkapjuk. Késedelmezés nélkül megküldjük. — M. K. Hova és kihez intézte kérését? Ezeket tudva, kérdést intézhetünk az ön érdekében, de így csak azt jelezhetjük, hogy az ügy elintézése a hivatalos tényezők eljárásától függ. — P. I. Szíves értesítést kérjük egy levéllelapon: 1. van-e oklevele; 2. hol szerezte azt? 3. rendszeres állásban működik? Ezekről értesülvén, kimerítő választ adunk. — J. F. Köszönet, beérkezett.

Felelős szerkesztő: Ember Károly.

PÁLYAZATOK.

Esztergom érseki megye.

Berneceze-baráti (Hontmegye) római kath. másodtanító állomásra július 21-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme 600 korona a községtől és oklevelesnek 200 kor. anyasági, bitorozott szoba fűtessel. Kérvények 16t. Faller-mayer János alesperes-plébános urhoz küldendők Hont-Komenczére. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Garam-Kelecsenyi (Barsm.) tót-magyar osztálytanító állomásra *július 27-ig* pályázat hirdettek. Javadalma: 800 kor. készpénzletés, 200 kor. lakbér, 60 kor. kertvátság. Állomás elfoglalandó szeptember 1-én. (0-barsi plébániához tartozik.) 220 1—1

A fell-i (Pozsonym.) róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetése 800 korona, ebből 240 kor. felévi utólagos részletekben s butorozott szoba. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. A kérvények *július 15-ig Leszkay Sándor* esk. plébánoshoz Nagymagyarra küldendők. 221 1—1

Tot-Dió (Nyitrai.) Gálócztól 2 órányira fekvő község állomány segélyezett róm. kath. iskolája részére tanító esetleg tanítónő kerestetik. Javadalmazása: 800 kor. készpénz, 6 nébmeter fölvyagot búzra, lakás. Folyamodványok *Palomson Andor*, esperes úr czimére Radosnára küldendők *július 10-ig*. 222 1—2

Nadlány (Nyitrai) kántortanítói állomásra *július 24-ig* pályázat hirdettek. Állomás javadalmazása: lakása 40 néb szoba, egy konyha, egy kamara és istállóból. Házkert 370 k. □-ól, 7 néb 348 k. □-ól szántóföld és 380 k. □-ól rét, melvet maga művel — párber tejében — 12 néb pozsonyi mérő búza, 27 néb p. mérő rozs, községektől 250 haszaldó az iskola fűtésére, muesealapítványokból 30 kor., egyházi pénztárból 9 kor., 24 fillér, ostyasütésért 32 kor., 60 néb ruhavásárárt 30 kor. Cantatio értéke 20 kor. Szőlő körülbelül 280 kor., mindennapi tankötelesek után 4 kor., ismétlők után 4 kor., 2 darab marhára és sertésápra begyeltetési jog. — pásztert kántor fizeti. — Kötelessé: mindennap orgonálni, ifjúságot énekre tanítani. Pályázók kérvényüket a nadlányi róm. kath. *iskolaszékhez* címrezzék. 229 1—1

Sagh (Nyitrai) «Népevelő» 1901. május 5-én megjelent 18. számban közzétett kántortanítói állásra a pályázat megújítottak azon hozzáadással, hogy pályázhatnak okleveles tanítók és okl. övönök is. A választás napja *aug. 28-án*. 227 1—1

A tavarnoki állomány segélyezett községi iskolánál egy újonnan szervezett tanító állásra pályázat hirdettek. Javadalma: díjvel szemben a következő: 1-ször szabad lakás, ez áll: két szoba, konyha, kamra, pince, fakamra, kertből 2-szor 100 korona a község pénztárából, 700 kor. pedig a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium által van biztosítva. 3-szor a tanterem fűtésére 8 néb kemény tüzfát a kegyúr adja jószantából. Pályázhatnak róm. kath. vallású tanítók, kik a magyar, német, tót nyelvben jártasak s jóles képzéssel bírnak. A pályázók kellőleg fölszerelt kérvényeiket nagyságos *Szeccsényi Vilmos*, kanonok s iskolaszéki elnök úrnak Nagy-Tapolcsány czimezve l. é. *július 31-ig* beterjeszteni el ne mulasztják. 228 1—1

A nagymagyar (Pozsonymegye) róm. kath. iskolánál egy tanító és két tanítónői állásra pályázatot hirdettek. Csak okleveles tanítók és tanítónők pályázhatnak. Fizetésük egyenként butorozott szobán kívül 800 korona. Kántorságban jártas tanító előnyben részesül s némi mellékjövdelemre számíthat. A tanítónők kötelesek a kézimunkát is tanítani. A pályázatok *július 15-ig* Nagymagyarra elhurotthoz küldendők. *Leszkay Sándor* esperes-plébános. 226 1—1

Egri érseki megye.

A tiszapüspöki róm. kath. népiskolánál újonnan szervezett két tanítónői állásra pályázatot hirdettek. Javadalma: tisztességes lakás, megfelelő mellékhelyiségekkel és házikerttel. Államsegély czimen 600—600 korona havi előleges, a községtől 200—200 korona évnegyedes előleges részletekben és a korpótlék. Kötelessége az egyiknek az I—II. leányosztályt és a női kézimunkát, a másiknak a III—VI. leányosztályokat és a gazdasági ismétlő leányiskolát külön díjazásra igény nélkül tanítani, ki kötevezve lesz az erre való képzést megszerezni. Megjegyzetjük, hogy a mennyiben megtörténhetik, hogy az újonnan építendő tanítónői lakások kellő időre nem készülhetnek el, tartozik bármelyik tanítónő, kit erre az iskolaszék kijelölend, bizonyítatlan ideig hasznóbérelt házban való lakással megelégedni. Az iskolaszék azon tanítónőt alkalmazhatja

egyik vagy másik állásra, a mint azt jónak fogja látni. A megválasztottak költözködési segély czimén utólagosan 20—20 korona utiköltségben részesülnek. Pályázati határidő *július 13-ka*, az állások folyó évi október hó 1-én foglalandók el. Tisza-Püspöki (Jász-Nagykun-Szolnokm.) posta helyben, 1901. évi június 23. *Kende Károly* lelkész, iskolaszéki elnök. 206 2—2

Tarna-Bórs fiókközség róm. kath. új iskolájához két nőtanítói állomásra pályázatot hirdettek. Kötelezettség: haladók és ismétlők osztályának vezetése. Javadalma: tisztességes lakás és kis kerten kívül 100 kor. a község pénztárából, 700 kor. államsegélyből, havi előleges részletekben. Kérvény s okmányok f. évi *július 25-ig* dr. *Zudar Sándor* lelkészhez küldendők Erk-re, Heves-megyében. Állomás szeptember 1-én elfoglalandó. 215 1—2

Kocséri (Pestmegye) róm. kath. leányiskolai tanítói állásra *július 24-ig* pályázatot hirdettek. Javadalma: 630 korona törzsüzetés, 126 korona lakdíj a hitközségtől és 170 korona államsegély. Kötelessége az iskolaszék által kijelölendő leány osztályokat, a III—IV. leány növendékeket a kézimunkára és az ismétlősöket tanítani. Ugy néb, mint férfi okl. tanítók fölszerelt kérvényeiket *Takács Mihály*, plébános iskolaszéki elnökhöz küldjék. Az állás szeptember 1-én foglalandó el. 234 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

Az óhegyi róm. kath. kántortanítói állomásra pályázatot hirdettek. A kir. kincstártól 477 korona, államsegély 126 kor., 30 kmt. kemény tüzifa. Különféle czimen 560—600 kor. Szabad lakás és korpótlék. A folyamodványok kellően fölszerelve és a nagytekintetű erdőgazgató-sághoz címmezve, az óhegyi *plébániahivatal* czimére küldendők. (Zólyomm.) *július 20-ig*. 224 1—1

A rásztói (Zólyomm.) róm. kath. iskolaszék kántortanítói állomásra pályázatot hirdet. Jövedelme: két tisztességes szobából álló lakás és gazdasági melléköpületeken kívül készpénzben 628 kor., a tanító által élvezett földek jövedelme 130 kor., stolaris mellékjövdelem 100 kor. és 40 méter vegyesfa udvarba szállítva. Tannyelv: magyar-tót. Kérvény-tót. *plébániái hivatal* *Garam-Szent-Miklós* (u. p. Zólyom-Szent-András) aug. 14-ég küldendők. 238 1—2

Győri püspöki megye.

A raba-csanaki (Sopronmegye) róm. kath. osztálytanítói állomásra ezenel pályázatot hirdettek. Évi jövedelme 800 kor., lakás fűtéssel. Kötelessége az első osztályt vezetni, az ismétlősöket tanítani és a kántori teendőkben segídekezni. Okleveles tanítók pályázhatnak. A kérvények ft. dr. *Kiss Ignác* plébános, iskolaszéki elnök úrhoz küldendők. Posta: Szil-Sárkány. 219 1—1

A sövényházi (Győrmegye) róm. kath. népiskolához segédtanító kerestetik. Fizetése 700 kor., egy butorozott szoba fűtéssel és tisztogatással. Kötelessége: a mindennapi és ismétlő iskolában tanítani, a kántori teendőkben segídekezni. A folyamodványok július 28-ig az *iskolaszék elnökhöz* küldendők. 233 1—1

Kalocsai érseki megye.

Szakmár községhez tartozó **Óregtény** szállási róm. kath. tanítói állásra f. évi *augusztus 1-ig* pályázatot hirdettek. Jövedelme: 720 korona készpénz, törvényes ötöd-éves korpótlék, szabad lakás, házikert, fűtőanyag szállmából. Ismétlők tanításáért külön díj nem jár. Okleveles förtanítók kérvényeiket a szakmári iskolaszékre címmezve: főtisztelendő *Vasznér Lipót* esperes úrhoz Csasztörtöltésre (Pestmegye) küldjék. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. 235 1—1

Kassai egyházmegye.

Abauj-Nádaskán róm. kath. elemi tanítói állásra *július 30-ig* pályázatot hirdettek. Csak okleveles tanítók és tanítónők választhatók. Tannyelv: tót-magyar. Az ismétlők és a vallás tanításáért külön díjazás nem jár. A családállapot előnyösebb. Kikötetik: egy próba-év, tanévközben nem szabad eltávozni és az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Jövedelm: 800 korona, a törvényes korpótlék,

nagy kert és 2 hold szántóföld; új lakás; két szoba, konyha, kamra, istálló, fatartó stb. Felső-Olesvár, 1901 július 1. *Kovács Tamás*, plébános. 225 1—1

Nyitrai püspöki megye.

A kis-ugyicsi (Trencsén, posta Vágbeszterce) második róm. kath. tanítói állomás jövedelme: hitközségtől 60 kor., államsegély 740 kor., tanteremfűtés-re tűzifa, két szoba, konyha, éléskamra, pincze istálló, ól, kert. Választás július 22-én. *Benyák József*, iskolasz. elnök. 231 1—1

Nagyecetényi róm. kath. iskolához egy tanítói állásra július 23-ig pályázat hirdették. Tanítja az I. II. osztályt. Fizetése: 800 kor., egy szoba a legszükségesebb bútorral. Nők is pályázhatnak; az állás szeptember 1-én foglalandó el. *Iskolaszék*. 237 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

A putnoki (Gömörmege) róm. kath. másodtanítói állomásra pályázatot hirdetek. Jövedelme: 800 kor. kétszépben. Ismétlősökkel tanítójában 30 kor. körül. Van egy butorozott szobája. Pályázati határidő július 23. Kétség felszerelt kérvények *Liptay Arnold* esperes-plébánoshoz Putnokra küldendők. 221 1—1

A rimaszécsi (Gömörmege) róm. kath. iskolánál a II. tanítói állomásra pályázat hirdették. Jövedelme: 800 korona államsegély és egy butorozatlan szoba. Okleveles tanítók és tanítónők pályázhatnak. Az orgonálásban pártas előnyben részesül. Pályázati határidő s a választás napja július 28. Kérvények a róm. kath. *iskolaszékhöz* küldendők. 218 1—1

Szatmári egyházmegye.

A csapi (Ungmege) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázatot hirdetek. Javadalma: a) hitközségtől 400 korona, b) tandíjból 200 korona, c) stóla 40 korona, d) 16 hold területű föld, melynek kataszteri jövedelme 32 korona 28 fillér. Kétszobás lakás, konyha, kamra, udvar, kert, istálló, kocsiszin. Adót a tanító fizet. Tannyelv magyar. Az állomást minél előbb el kell foglalni. Oklevél, keresztleve, működési bizonyítványokkal ellátott folyamodványt július hó 25-ig alulírott iskolaszéki elnökhöz kell beküldeni. *Dr. Baday Sándor*, isksz. elnök. 207 2—2

A munkácsi plébániához tartozó Alsó-Schönbornban róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdetek július hó 25-ig. Jó lakás, kert; fizetés 800 korona. Tanítási nyelv magyar-német. Folyamodványok *Forgách János* főespereshez Munkácsen. 240 1—2

A munkácsi róm. kath. plébániához tartozó Póshaza közönségben kántortanítói állásra pályázatot hirdetek. Jó lakás, udvar, kert; fizetés 800 korona, esetleg személyi pótlék. Tanítási nyelv magyar-német. A pályázat tart július 25-ig. Folyamodványok *Forgách János* főespereshez Munkácsen. 241 1—2

Székesfehérvári egyházmegye.

Nagy-Perkátára (Fehérmege) róm. kath. iskolához egy osztálytanító kerestetik. Fizetése egy polgári évre havi előleges részletekben a politikai község pénztárából nyolcvanöt korona, butorozott szoba fűtése. Kötelessége a harmadik osztályt vezetni, tanulókat naponta templomba elkísérni, rendre fölügyelni, ismétlősöket felereszenben oktatni, kántorságban segédkezni, utóbbi működésért kántortanítónál havi 20 koronáért kap élelmezést. Pályázhatnak okleveles tanítók. Kérvények július 25-ig alulírtokhoz küldendők. Nagy-Perkátára, 1901 július 8. *Posás Mihály*, h. esperes-plébános. 242 1—2

Szombathelyi egyházmegye.

Kenyeribe (Vasm.) osztálytanító szükséges. Fizetése: butorozott szoba, 604 korona. Ha okleveles, 200 korona segély kérik. *Mazaly József*, elnök. 216 1—1

Jakabfa főkközség róm. kat. népiskolájához okleveles tanító kerestetik. Összes javadalma 690 korona. Kor-pótlék az államtól. Kérvények 1. évi július 15-ig ngos dr. *Berger Ignác* plébános címére Szentgyörgy völgyre (Zala megye) küldendők. 222 1—1

Szent-Tamásra (Vasm.) egy róm. kath. képesített tanító szükséges. Fizetése: 800 kor., esinos butorozott

szoba fűtés és tisztogatással. Kötelmek: Egyik osztálynak éssimétlősöknek fölválva törvénytudományi oktatása. A kántoriakban való segédkezés. Kérvények felszerelve július 27-ig ngos *Legáth Kálmán* apát úrhoz u. p. Molnári küldendők. 223 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Somogy-Gyékenyesre róm. kath. tanító kerestetik. Évi járandósága 720 kor. Agy, asztal és székekkel butorozott szoba téli fűtéssel. Rendes osztályon kívül az ismétlősöket fölválva tanítani és a kántoriakban segédkezni tartozik. Kérvények július hó 20-ig a plébániára küldendők. 230 1—1

Balaton-Újlakra okl. róm. kath. tanító kerestetik. Javadalma: 800 korona évi fizetés, butorozott szoba fűtéssel, takarítással. Kötelessége: egyik tanterem növénydekeit, úgyszintén az ismétlő-iskolát tanítani, kántorságban segédkezni. Ez állást esetleg elnyerheti okl. tanítónak is, ki kötelezve lesz női kézimunkát is tanítani. Az állomás szeptember elején elfoglalandó. Okmányokkal felszerelt kérvények július 31-ig *Csuesay Pál*, iskolaszéki egyházi elnökhöz küldendők, Somogy-Kéthelyre. 244 1—1

Ajánlkozás. Róm. kath. kántortanító tisztán kántori vagy megfelelően fizetett segédkántori állást keres. Czim a kiadóhivatalban. 239 1—1

MÁRIA ORSZÁGA.

55 új, eredeti Mária-ének, két szólamra, orgona vagy harmonium kísérettel szerkesztette és kiadta:

HOÓS JÁNOS

a temesvári m. kir. áll. tanítóképződe zenetanára.

Az énekek a legjelesebb egyházi írók költeményeire vannak szerkesztve és szózó-énekesek is nagy hatással énekelhetik. — **Ára 7 korona**, mely összegnek beküldése után a mű bérmentve küldetik. 243 1—1

GÉPEKKEL BERENDEZETT

ORGONAÉPÍTÉSI MŰINTÉZET.

175 1—52

Rieger
Testvérek

Budapest,

Garay-utca 48. sz.

Rieger Testvérek Jägerndorf (Osztr.-Szilézia) es. es kir. udv. orgonagyáranak fiokja. Legolcsóbb áron kiváló legnyomasu (pneumatik) orgonákat szállítanak.

A vonatok indulása Budapest k. p. udvarról. — A vonatok érkezése Budapest k. p. udvarra.

Érvényes 1901. május hó 1-től.

Dél előtt				Dél után				Dél előtt				Dél után							
vonat szám	óra	perc	vonat neve	hová	vonat szám	óra	perc	vonat neve	hová	vonat szám	óra	perc	vonat neve	honnán	vonat szám	óra	perc	vonat neve	honnán
322	6:20	v. v.	Triesz, Nagy-Kanizsa	9 514	12:10	sz. v.	N.-Káta	645	5:00	tszsz.	Arad	317	12:25	sz. v.	Gödöllő				
316	6:25	sz. v.	Hatvan	32	12:25	.	Bicske	327	5:20	v. v.	Berlin, Ruttká	301	12:50	gy. v.	Berlin, Ruttká				
304	6:50	gy. v.	Gyfehérvár, N.-Szeben, Kolozsvár, Stanislaw	310	12:35	.	Hatvan	1707	5:45	sz. v.	M.-Sziget	903	1:05	.	Konstantin., Belgrad				
101	6:50	sz. v.	Bécs, Graz	320	1:30	.	Gödöllő	607	6:10	.	Brassó, Arad	601	1:10	.	Bukarest, Arad				
402	7:10	gy. v.	Kassa, Munkács	504	2:00	gy. v.	Kolozsvár, Debreczen	47	6:15	tszsz.	Bicske, Sárbovárd	1801	1:25	.	Gyékényes, Pecs				
1002	7:15	.	Zágráb, Fiume, Róma	602	2:15	.	Arad, Bukarest*	405	6:35	sz. v.	Lemberg, Miskolcz	403	1:30	.	Lemberg, Kassa				
304	7:30	.	Ruttká, Berlin	4	2:15	.	Bécs, Páris, London	7	6:40	.	Bécs, Sopron	3	1:50	.	London, Páris, Bécs				
1002	7:30	.	Fehring, Graz	510	2:20	sz. v.	Szolnok	1 419	6:55	gy. v.	Csorba, Kassa	508	1:50	.	Kolozsvár, Debreczen				
317	7:35	sz. v.	Gödöllő	16	2:25	.	Komárom	907	7:05	sz. v.	Belgrad, Bród	313	8:10	sz. v.	Hatvan				
909	7:40	.	Belgrad, Bród	404	2:35	gy. v.	Kassa, Lemberg	507	7:10	.	Brassó, Kolozsvár	21	4:25	.	Bicske				
1 317	7:50	.	Kassa, Csorba	64	2:40	.	Belgrad, Konstantin.	1303	7:25	.	Graz, Fehring	319	5:35	.	Gödöllő				
1002	7:50	.	Zágráb, Fiume, Pecs	322	2:45	.	Gödöllő	309	7:30	.	Hatvan	27	6:05	.	Győr				
905	8:10	.	Arad, Brassó	1004	3:00	gy. v.	Zágráb, Fiume, Róma	501	7:50	gy. v.	Bukarest, Brassó	505	6:20	.	Brassó, Kolozsvár				
906	8:30	.	Kolozsvár, Brassó	1022	3:20	v. v.	Adony, Szabolcs, Paks	1021	7:55	v. v.	Paks, Adony, Szabolcs	905	6:40	.	Belgrad, Eszék				
402	8:50	sz. v.	Bécs, Graz	910	3:35	sz. v.	Szabadka	1505	8:15	sz. v.	Kassa, Csorba	305	7:00	.	Berlin, Ruttká				
402	8:50	sz. v.	Munkács, M.-Sziget	302	3:45	gy. v.	Ruttká, Berlin	1505	8:20	.	Fiume, Zágráb, Eszék	5	7:15	gy. v.	Bécs, Graz				
1 231	8:50	.	Bicske	12	4:30	sz. v.	Győr	311	8:45	sz. v.	Hatvan	605	7:20	sz. v.	Brassó, Arad				
1707	8:55	.	M.-Sziget, Stanislaw	303	5:20	.	Ruttká, Berlin	509	9:15	.	Szolnok	3 321	7:50	.	Gödöllő				
300	8:55	.	Ruttká, Berlin	502	5:45	.	Kolozsvár, Brassó	11	9:20	.	Győr	1007	8:00	.	Fiume, Zágráb, Pecs				
944	12:00	tszsz.	Kis-Körös	314	6:15	.	Hatvan	909	10:05	.	Szabadka	1705	8:10	.	Stanislaw, M.-Sziget				
				1706	7:05	.	M.-Sziget, Stanislaw	307	10:05	.	Ruttká	3 15	8:20	.	Stanislaw				
				24	7:35	.	N.-Kanizsa, Trieszt	23	10:20	.	N.-Kanizsa, Trieszt	407	8:30	.	Munkács, M.-Sziget				
				1506	8:00	.	Kassa, Csorba				1001	8:35	gy. v.	Róma, Fiume, Zágráb					
				1006	8:30	.	Zágráb, Fiume, Eszék				941	8:45	tszsz.	Kis-Körös					
				406	8:55	.	Miskolcz, Lemberg				1507	8:50	sz. v.	Kassa, Csorba					
				45	9:05	tszsz.	Bicske				3 19	9:00	.	Bicske					
				302	9:15	gy. v.	Kolozsvár, Bukarest				9	9:15	.	Bécs, Graz					
				1004	9:40	sz. v.	Pecs, Bród				303	9:20	gy. v.	Berlin, Ruttká					
				3 420	9:45	gy. v.	Kassa, Csorba				603	9:40	.	N.-Szeben, Gyfehérvár					
				1304	10:00	sz. v.	Fehring, Graz							Kolozsvár, Stanislaw					
				908	10:00	.	Arad, Brassó							Graz, Fehring					
				908	10:20	.	Belgrad, Eszék, Bród							Munkács, Kassa					
				8	10:45	.	Bécs, Sopron							Nagy-Káta					
				328	11:10	v. v.	Ruttká, Miskolcz							Hatvan					
														Komárom					
A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.				A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra.				A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.				A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra.							
				324	6:50	sz. v.	Pécel							322	6:00	sz. v.	Pécel		

A vonatok indulása Budapest ny. p. udvarról. — A vonatok érkezése Budapest ny. p. udvarra.

Érvényes 1901. május hó 1-től.

Dél előtt				Dél után				Dél előtt				Dél után								
vonat szám	óra	perc	vonat neve	hová	vonat szám	óra	perc	vonat neve	hová	vonat szám	óra	perc	vonat neve	honnán	vonat szám	óra	perc	vonat neve	honnán	
102	1:00	k. ost.	Bécs, Berlin, Páris, ex. v. Ostende, London	6104	12:05	sz. v.	Czegléd, Szolnok	701	12:50	k. ost.	Konstantinápoly	171	12:55	sz. v.	Palota-Ujpest					
156	5:55	sz. v.	Palota-Ujpest	172	12:15	.	Palota-Ujpest	161	4:40	sz. v.	Bukarest	141	1:15	.	Nagy-Maros					
124	6:15	.	Érsekújvár	136	12:25	.	Nagy-Maros	163	5:40	.	Palota-Ujpest	703	1:25	gy. v.	Bukarest, Verciorova					
6102	6:35	.	Czegléd, Szolnok	4108	12:50	.	Dorog	6101	6:15	.	Szolnok, Czegléd	103	1:50	.	Páris, Bécs					
4102	6:45	.	Esztergom	174	1:15	.	Palota-Ujpest	1407	6:30	.	Berlin, Zsolna	173	1:58	sz. v.	Palota-Ujpest					
157	6:55	.	Palota-Ujpest	104	1:45	gy. v.	Bécs, Páris	165	6:40	.	Palota-Ujpest	175	3:05	.	Palota-Ujpest					
5012	7:05	v. v.	Lajosmizse	4111	2:05	sz. v.	Pilis-Csaba	166	6:40	.	Palota-Ujpest	6001	3:15	.	Lajosmizse					
1406	7:30	gy. v.	Zsolna, Berlin	126	2:15	.	P.-Nána, Léva	709	7:15	sz. v.	Bukarest, Verciorova	135	3:55	.	Nagy-Maros					
106	8:00	.	Bécs	176	2:20	.	Palota-Ujpest	4107	7:25	.	Dorog	3 185	4:05	.	Palota-Ujpest					
708	8:15	.	Temesvár, Orsova	704	2:30	gy. v.	Bukarest, Verciorova	167	7:35	.	Palota-Ujpest	6103	4:15	.	Szolnok, Czegléd					
712	8:30	sz. v.	Temesvár	144	2:35	sz. v.	Érsekújvár	117	7:45	.	Bécs	4103	4:35	.	Esztergom					
142	8:45	.	Nagy-Maros	4104	2:40	.	Esztergom	9011	7:50	v. v.	Lajosmizse	177	5:40	.	Palota-Ujpest					
176	8:55	.	Palota-Ujpest	720	2:45	.	Czegléd	2	139	8:10	sz. v.	Nagy-Maros	3 145	5:45	.	Nagy-Maros				
116	9:25	.	Bécs, Berlin	6002	2:55	.	Lajosmizse	713	8:25	.	K.-K.-Félegyháza	115	5:55	.	Bécs, Berlin					
142	12:00	.	Nagy-Maros	186	3:20	.	Palota-Ujpest	1101	8:35	.	Esztergom	179	6:50	.	Palota-Ujpest					
				178	4:15	.	Palota-Ujpest	127	8:45	.	Párkány-Nána	107	7:00	gy. v.	Bécs					
				138	4:25	.	Nagy-Maros	1403	9:45	gy. v.	Berlin, Zsolna	711	7:10	sz. v.	Temesvár					
				716	4:30	.	Szeged	169	10:10	sz. v.	Palota-Ujpest	707	7:40	gy. v.	Orsova, Temesvár					
				108	5:15	gy. v.	Bécs	715	10:55	.	Szeged	181	8:20	sz. v.	Palota-Ujpest					
				148	5:30	sz. v.	Vác	143	11:05	.	Érsekújvár	3 147	8:30	.	Vác					
				180	6:00	.	Palota-Ujpest				125	8:45	.	Párkány-Nána						
				1404	6:15	gy. v.	Zsolna, Berlin				105	9:00	gy. v.	Bécs						
				140	6:20	sz. v.	Párkány-Nána				3 1109	9:10	sz. v.	Pilis-Csaba						
				4108	6:40	.	Esztergom				1405	9:25	gy. v.	Berlin, Zsolna						
				710	7:00	.	Verciorova, Bukarest				4105	9:50	sz. v.	Esztergom						
				6014	7:15	v. v.	Lajosmizse				719	9:58	.	Szolnok, Czegléd						
				182	7:40	sz. v.	Palota-Ujpest				188	10:05	.	Palota-Ujpest						
				128	7:50	.	Nagy-Maros				137	10:15	.	Nagy-Maros						
				154	8:00	.	Vác				3 153	10:30	.	Vác						
				714	9:05	.	Czegléd				123	10:45	.	Érsekújvár						
				184	9:25	.	Palota-Ujpest				3 101	11:00	k. ost.	London, Ostende,						
				112	10:00	sz. v.	Bécs						ex. v.	Páris, Berlin, Bécs						
				706	10:10	gy. v.	Szeged, Verciorova				6013	11:10	v. v.	Lajosmizse						
				183	10:25	sz. v.	Palota-Ujpest				3 901	11:20	keleti	Konstantinápoly						
				1408	10:40	.	Zsolna, Berlin						exp. v.	Belgrad						
				902	11:20	koev.	Belgrad, Konstantin.				3 187	11:30	sz. v.	Palota-Ujpest						
				702	11:30	k. e. v.	Bukarest, Konstantin.													
A vonatok indulása Buda-Császárfürdő kitérőről.				A vonatok érkezése Buda-Császárfürdő kitérőbe.				A vonatok indulása Buda-Császárfürdő kitérőről.				A vonatok érkezése Buda-Császárfürdő kitérőbe.								
4002	6:14	sz. v.	Esztergom	4008	12:30	sz. v.														